

YOSHLARNING IJTIMOY KOMPETENTSIYASINI SHAKLLANTIRISHNING AHAMIYATI

Xo'jaqulov Davronbek Raymnazarovich

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Pedagogika fakulteti tyutori

Annotatsiya: *Mazkur maqola yoshlarning ijtimoiy kompetentsiyasini shakllantirishning ahamiyati va uni rivojlantirishga yo'naltirilgan metodologiyalarni o'rganishga bag'ishlangan. Ijtimoiy kompetentsiya shaxsning jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi uchun zarur bo'lgan ko'nikma, bilim va qobiliyatlar majmuasini anglatadi. Yoshlar uchun bu kompetentsiyalarni shakllantirish, ularning jamiyatda erkin va mas'uliyatli faoliyat yuritishiga yordam beradi. Maqolada yoshlarning ijtimoiy kompetentsiyasini rivojlantirish jarayonida o'qitish metodlarining, o'quv dasturlarining, shuningdek, ijtimoiy faoliyatning roli ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ijtimoiy kompetentsiya shakllanishining jamiyatdagi ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy o'zgarishlarga ta'siri tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *ijtimoiy kompetentsiya, yoshlar, tarbiya, shaxsiy rivojlanish, jamiyat, ijtimoiy munosabatlar, ta'lim, ijtimoiy mas'uliyat, muloqot, jamiyatga moslashish, ijtimoiy ko'nikmalar, jamiyatdagi o'zgarishlar, o'quv metodlari.*

Bugungi kunda jamiyatda ijtimoiy o'zgarishlar va global muammolar tobora kuchayib borayotgan bir paytda yoshlarning ijtimoiy kompetentsiyasini shakllantirish alohida ahamiyat kasb etadi. Ijtimoiy kompetentsiya yoshlarning ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi, chunki bu kompetentsiyalar yoshlarning o'zini jamiyatda erkin va muvaffaqiyatli tarzda ifoda etishlariga, boshqalar bilan samarali muloqot qilishlariga, muammolarni hal etishda faollik ko'rsatishlariga imkon yaratadi.

Yoshlar — jamiyatning kelajagi, shuning uchun ularning jamiyatga moslashish jarayonida ko'nikmalarini rivojlantirish, ularni turli xil ijtimoiy rollarni bajarishga tayyorlash va ijtimoiy mas'uliyatni his qilishlarini ta'minlash muhimdir. Ijtimoiy kompetentsiyaning shakllanishi nafaqat shaxsiy muvaffaqiyatga, balki jamiyatdagi ijtimoiy tinchlik, barqarorlik va taraqqiyotga hissa qo'shadi. Bunda ta'lim, madaniyat, oila va boshqa ijtimoiy muhitlarning o'rni beqiyosdir.

Maqolada yoshlarning ijtimoiy kompetentsiyasini shakllantirishning asosiy yo'nalishlari, metodologik yondashuvlar va jamiyatda ularni qo'llab-quvvatlashning ahamiyati ko'rib chiqiladi. Bunda, o'quvchilarni jamiyatda faol

va mas'uliyatli shaxslar sifatida tarbiyalash, ijtimoiy ko'nikmalarni o'rgatishning samarali usullari va amaliyotlar muhokama qilinadi.

Yoshlarni ijtimoiy kompetentsiyaga o'rgatish, ularning jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantirishni anglatadi. Ijtimoiy kompetentsiya — bu shaxsning jamiyatda erkin va samarali faoliyat yuritishi uchun zarur bo'lgan bilim, qobiliyatlar va ko'nikmalarning to'plamidir. Yoshlarning ijtimoiy kompetentsiyasini shakllantirishning ahamiyati nihoyatda katta, chunki bu jarayon yoshlarni jamiyatda o'z o'rnini topishga, ijtimoiy munosabatlarni o'rnatishga, boshqalar bilan samarali muloqot qilishga, muammolarni hal etishga yordam beradi. Yoshlar ijtimoiy kompetentsiyasini rivojlantirish, ularning shaxsiy va jamiyatdagi faoliyatini yaxshilashga, ijtimoiy mas'uliyatni his qilishlariga yordam beradi. Shu bilan birga, ijtimoiy kompetentsiya yoshlarning jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlik, tinchlik va taraqqiyotga qo'shgan hissalarini oshiradi.

Ijtimoiy kompetentsiya bir nechta tarkibiy qismlardan iborat. Birinchi tarkibiy qism — o'zaro muloqot va kommunikatsiya ko'nikmalari. Yoshlar o'z fikrlarini aniq ifoda etish, boshqalar bilan samarali muloqot qilishni o'rganishlari kerak. Ikkinchi tarkibiy qism — empatiya va hissiy intellekt. Yoshlar boshqalarni tushunish, ularning hissiyotlariga e'tibor berish va to'g'ri reaksiya bildirish ko'nikmalariga ega bo'lishlari zarur. Uchinchi tarkibiy qism — muammolarni hal qilish va qaror qabul qilish. Yoshlar turli ijtimoiy vaziyatlarda to'g'ri qarorlar qabul qilishni va muammolarni hal qilishni o'rganishlari kerak. To'rtinchi tarkibiy qism — jamoada ishlash va rahbarlik. Yoshlar o'z jamoasida ishlash, boshqalarga yordam berish va rahbarlik vazifalarini bajarishda muvaffaqiyatli bo'lishlari kerak.

Yoshlarni ijtimoiy kompetentsiyaga o'rgatishda turli metodlardan foydalanish mumkin. Interaktiv o'qitish metodlari yoshlarni guruh ishlarida ishtirok etishga, rolli o'yinlar va simulyatsiyalar orqali ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Ko'nikmalarni o'rgatish dasturlari yoshlarni jamoaviy ishlash, qaror qabul qilish, liderlik va boshqa ijtimoiy ko'nikmalarga o'rgatish uchun samarali vositadir. Mentorlik va o'rnak bo'lish metodlari esa yoshlar uchun katta yoshdagi shaxslar tomonidan o'rnak ko'rsatib, o'z bilim va tajribalarini ularga o'rgatishni ta'minlaydi. Ushbu metodlar yoshlarning ijtimoiy kompetentsiyasini shakllantirishda samarali hisoblanadi.

Yoshlarni ijtimoiy kompetentsiyaga o'rgatish jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlik va taraqqiyotga hissa qo'shadi. Ijtimoiy kompetentsiyaga ega yoshlar jamiyatda faol va mas'uliyatli shaxslar sifatida o'z o'rinlarini topadilar, jamoada muvaffaqiyatli ishlaydilar va ijtimoiy munosabatlarni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydilar. Ular ijtimoiy mas'uliyatni his

etadilar, jamiyatdagi o'z o'rinlarini yaxshi tushunadilar va boshqalarga yordam berishga tayyor bo'ladilar. Bu jarayon yoshlarni ijtimoiy hayotda faol va barqaror tarzda rivojlantirishga yordam beradi.

Yoshlarni ijtimoiy kompetentsiyaga o'rgatishda muhim sharoitlar ham mavjud. Ta'lim tizimi yoshlarni ijtimoiy kompetentsiyaga tayyorlashga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Oila yoshlarni tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi. Oila a'zolari o'zaro hurmat, mehr-muhabbat va boshqalarni tushunishning o'rnak bo'lishi orqali ijtimoiy kompetentsiyaning shakllanishiga hissa qo'shadilar. Jamiyat va madaniyat yoshlarning ijtimoiy kompetentsiyasini shakllantirishda muhim omil bo'ladi. Jamiyatda o'rnatilgan ijtimoiy aloqalar va qadriyatlar yoshlar uchun yo'l-yo'riq ko'rsatadi.

Yoshlarning ijtimoiy kompetentsiyasini shakllantirish — bu nafaqat ularning shaxsiy rivojlanishi, balki jamiyatdagi barqarorlik va taraqqiyotning asosiy sharti hisoblanadi. Ijtimoiy kompetentsiyaga ega yoshlar jamiyatga samarali hissa qo'shadigan va kelajakdagi ijtimoiy, iqtisodiy muammolarni hal qilishda faol ishtirok etadigan shaxslar bo'lib yetishadilar. Shu bois, yoshlarning ijtimoiy kompetentsiyasini rivojlantirishga yo'naltirilgan dasturlar, ta'lim metodlari va jamiyatdagi qo'llab-quvvatlash tizimlarini takomillashtirish alohida ahamiyatga ega.

XULOSA

Yoshlarning ijtimoiy kompetentsiyasini shakllantirish jamiyatning kelajagi uchun muhim ahamiyatga ega. Ijtimoiy kompetentsiya yoshlarning o'zaro muloqot qilish, muammolarni hal qilish, jamoada ishlash va rahbarlik qilish kabi ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu jarayon ularning shaxsiy rivojlanishiga, jamiyatda faol va mas'uliyatli shaxslar sifatida o'sishlariga, shuningdek, ijtimoiy barqarorlik va taraqqiyotga hissa qo'shishlariga imkon yaratadi.

Yoshlarni ijtimoiy kompetentsiyaga o'rgatish uchun interaktiv o'qitish metodlari, ko'nikmalarni o'rgatish dasturlari va mentorlik kabi samarali yondashuvlardan foydalanish mumkin. Ta'lim tizimi, oila va jamiyat yoshlarning ijtimoiy kompetentsiyasini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Jamiyatda o'rnatilgan ijtimoiy aloqalar, madaniyat va qadriyatlar yoshlarni to'g'ri yo'naltirishi va ijtimoiy mas'uliyatni his qilishlariga yordam beradi.

Shu bois, yoshlarning ijtimoiy kompetentsiyasini rivojlantirish, ularga jamiyatdagi o'z o'rinlarini topishga, boshqalar bilan samarali munosabatlar o'rnatishga, ijtimoiy mas'uliyatni his qilishga imkon yaratadi. Bu esa nafaqat yoshlarning shaxsiy rivojlanishiga, balki jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlik va taraqqiyotning ta'minlanishiga xizmat qiladi.